

Om at undervise japanere i dansk sprog og kultur

Henrik Galberg Jacobsen
Danskafdelingen, Osaka Daigaku
15. oktober 2015

Kære japanske danskstuderende
kære japanske danskkolleger,
kære danske lektorkolleger,
kære tilhørere

Jeg starter med at vise min tekst på lærredet og læse den op, så I allesammen – specielt de studerende – kan læse, hvad jeg siger, samtidig med at jeg siger det. Det er en unaturlig og kunstig situation, både for jer og for mig, så jeg gør det kun her i begyndelsen for at I lige kan vænne jer til hvordan jeg taler.

Jeg begynder med at fortælle lidt om mig selv.

Jeg er født i København i 1944, og jeg er altså 71 år. Jeg har boet i København hele mit liv – bortset fra ni måneder i 1965-66, hvor jeg var soldat og boede på Bornholm. Og bortset fra to år – det var fra 1981 til 1983 – hvor jeg var dansk lektor på Osaka Gaidai, og hvor min kone, Tove (som sidder dér), og jeg selv og vores tre børn, Lars, Anne og Nils, boede i Minoo.

Jeg har studeret dansk på Københavns Universitet. Og da jeg var færdig med det – det var i 1972 – blev jeg ansat i Dansk Sprognævn i København. Der arbejdede jeg blandt andet med at finde nye ord, som var kommet ind i det danske sprog. Det var også en del af mit job at svare på spørgsmål i telefon og i breve fra danskere om, hvad der var rigtigt og forkert dansk. Og jeg var også med til at lave den officielle danske *Retskrivningsordbog*, som det er en af Dansk Sprognævns vigtigste opgaver at lave.

Mens jeg var på Gaidai som dansk lektor, havde jeg orlov fra mit job i Sprognævnet. Så da jeg kom hjem fra Japan i 1983, fortsatte jeg med mit gamle arbejde i Sprognævnet. Det blev jeg ved med indtil 1999, da jeg blev professor i nordiske sprog ved Syddansk Universitet i Odense på Fyn. Dér underviste jeg så danske danskstuderende – fra Fyn og fra Jylland og fra København – i dansk grammatik og i dansk sprog i det hele taget i næsten 15 år, indtil jeg gik på pension for to år siden.

Om et øjeblik holder jeg op med at vise jer den ordrette tekst, som jeg læser. Så må I altså nøjes med at lytte til, hvad jeg siger. Men jeg vil fortsætte med at vise stikord og eksempler på lærredet, så I også stadig kan læse noget af det, jeg siger. Og jeg fortsætter også lidt endnu med at læse ordret op fra det manuskript, jeg har skrevet hjemmefra.

LYT!

- tilbage på mit gamle japanske universitet
- glad og beæret over at tale her
- de helt unge japanske danskstuderende
- de gamle og yngre japanske kolleger
- de danske lektorer der har været ved Danskafdelingen.

Dagens egentlige emne

- Undervisning af japanere i dansk sprog og kultur
- Tips og gode råd til japanske studerende
- Mest om dansk sprog – men også lidt kultur til sidst

- Slut med læse op af manuskript
- Fri mundtlig tale ud fra stikord på skærmen

Tre hovedafsnit

- Når du læser (og lytter) ...
- Når du skriver ...
- Når du taler ...

Når du læser – og har god tid ...

- Du læser for at forstå
- Du læser nyere tekster (efter ca. 1950)
- Der er ikke gloselister til teksterne
- Teksterne kan være svære
- Eller de kan være lette, fx *Ligetil – Nyheder der er lette at læse*: <http://www.dr.dk/ligetil>
- **Slå op i ordbøger og ordlister**

Nogle ordbøger og ordlister

- >>>Mase, Hideo & Sugawara, Kunishiro 1981: *Denmākugo kiso 1500 go. 1500 vigtige danske ord*. Daigakusyōrin. 130 sider.
- >>>*En dansk-engelsk ordbog* (fx Gyldendals røde).
- Mase, Hideo 1979: *Denmākugo kaiwa renshū chō. Dansk-japansk, japansk-dansk parlør*. Daigakusyōrin. 132 sider.
- Okamoto, Takeshi 1996: *Dansk ordforråd klassificeret i 114 emner*. Daigakusyōrin. 328 sider.
- Hideo, Mase 1996: *Denmāku, Suwēden shakai fukushi yōgoshū. Social terminologi i dansk ældre- og handicapforsorg & Socialterminologi i svensk äldre- och handikappomsorg*. Ōsaka Gaikokugo Daigaku. 114 + 100 sider.
- >>>Onlineordbøger dansk-japansk??
- >>>Engelsk-japanske ordbøger.
- Griebel, Mike L. 1995: *Japansk-dansk ordbog*. Munksgaard. 223.

Den Danske Ordbog (DDO)

6 store røde, bind 2003-2005

<http://ordnet.dk/>

+ app til android og iPhone

opdateres løbende hver 3-4 måned

juli 2015: 664 nye ord på

<http://ordnet.dk/ddo/nyeste-ord-i-ddo>, fx

single (ny betydning) *svenskerhår* og *bundesligahår*

Husk også:

Nye ord i dansk på <http://www.dsn.dk/>

Ordbog over det danske Sprog (ODS)

28 + 5 brune eller lyseblå bind 1918-1956/2005

Valdemar Rørdams oversættelse af Putnam Weale: *Aabenhjærtige Breve fra Peking* (1910): *klodetraver*

Klode-traver, en. [I] (I. br.) som overs. af Globetrotter. *NatTid.*²⁴/₆1908.Aft.1.sp.6. Rørd. BrP.12. E.Erichs. *Det røde Automobil.* (1916). 50.
(ODS, bind 10, 1928)

Ved opslag på **klodetraver** i DDO: "Ordet findes i en anden ordbog. Slå "klodetraver" op i Ordbog over det danske Sprog."

Slå altid op i DDO først!

Slå også op i DDO, selvom du ikke behøver det. Du får næsten altid noget at vide, som du ikke anede, du ville være glad for at vide.

Læs, mens du lytter – og lyt, mens du læser

Se danske film og dansk tv med danske undertekster

Når du skriver ...

(a) Brug de rigtige ord i de rigtige betydninger

- Kan verbet *planere* bruges i betydningen 'planlægge'?
Eller kan det kun bruges om at gøre fx en vej jævn og flad?
- Kan man skrive: "Han er *rimelig* dårlig til sit arbejde"?
- Er det korrekt at skrive: "Det glæder mig, at I har *imødegået* mit ønske"?
- Tjek i DDO.

(b) Brug de korrekte stavemåder og bøjningsformer

- Skal man skrive *transskription* eller *transkription*?
- Er det korrekt at skrive: "Det er vigtigt at få *strukket* musklerne ud efter træningen"?
- Hedder det *kolleger* eller *kollegaer*?
- Kan man skrive: "De glemte at *ligge* flaskerne i køleskabet".
- Tjek i DDO (eller evt. i *Retskrivningsordbogen* på www.dsn.dk).

(c) Brug korrekt dansk grammatik

- Tjek en grammatik eller en anden sproghåndbog (se de næste sider).

DYRK DIN TVIVL

Slå op og tjek – også selvom du er næsten helt sikker.

Nogle grammatikker (1)

- Okada, Reiko; Sugawara, Kunishiro & Mase, Hideo 1984: *Gendai denmākugo nyūmon. Dansk for begyndere*. Daigakusyōrin. 240 sider. – Specielt kapitel II (Sugawara) og III (Mase).
- Yamanobe, Isuzu 1986: *Jishū denmākugo bunpō. En lærebog i dansk grammatik*. Daigakusyōrin. 203 sider.
- Shintani, Toshihiro; Breck Pedersen, Thomas & Obe, Rie 2014: *Denmākugo. Danish*. Osaka University, School of Foreign Studies, World Language Series 10. Osaka University Press. 388 + 32 sider.
- >>>Lundskær-Nielsen, Tom & Holmes, Philip 2010: *Danish: A Comprehensive Grammar*. 2. udg. Routledge. 736 sider.
- Lundskær-Nielsen, Tom & Holmes, Philip 2011: *Danish: An Essential Grammar*. 2. udg. Routledge. 268 sider.
- Kledal, Ann & Fischer-Hansen, Barbara 2000: *BasisGrammatikken. Basis-håndbog i dansk grammatik for udlændinge*. Special-pædagogisk Forlag. 104 sider.
- Fischer-Hansen, Barbara & Kledal, Ann 2006: *Grammatikken – håndbog i dansk grammatik for udlændinge*. Special-pædagogisk Forlag. 335 sider.

Nogle grammatikker (2)

- Christensen, Robert Zola & Christensen, Lisa (Holm) 2012: *Dansk Grammatik*. 3. udg. 2014. Syddansk Universitetsforlag. 306 sider.
- Becker-Christensen, Christian 2010: *Dansk Syntaks. Indføring i dansk sætningsgrammatik og sætningsanalyse*. Samfundslitteratur. 236 sider.
- Hansen, Erik & Heltoft, Lars 2011: *Grammatik over det Danske Sprog*. Bind 1-3. Det Danske Sprog- og Litteraturselskab/Syddansk Universitetsforlag. 1842 sider.

Nogle sproghåndbøger og sprogsites (1)

- >>>Galberg Jacobsen, Henrik & Stray Jørgensen, Peter 2014: *Håndbog i Nudansk*. 6. udg. Politikens Forlag. 696 sider. **NB: Skrevet for danskere.**
- Hansen, Erik 1993: *Rigtigt dansk*. Hans Reitzel. 197 sider.
- Shintani, Toshihiro 2004: *Danske kommateringer. Kommaregler. Kommaleksikon*. Ōsaka Gaikokugo Daigaku. – Med Dansk Sprognævn's kommaregler + *Håndbog i Nudansks kommaleksikon*.

Nogle sproghåndbøger og sprogsites (2)

- Shintani, Toshihiro; Obe, Rie & Mase, Hideo 2009: *Denmākugo koyū meishi kana hyōki kojiten. En liste over 5800 danske proprier med japanske katakana-gengivelser*. Ōsaka Daikagu. 235 sider.
- Mase, Hideo & Shintani, Toshihiro 2005: *Denmākugoon no kana tenki hōhō no kenkyū – Denmākugo no koyū meishi no kana hyōki hōhō o shiya ni irete. Hvordan skal man gengive danske lyd med katakana? – med særligt henblik på danske proprier. How to Render Danish Sounds with katakana – With Special Reference to Danish Proper Names*. Ōsaka Gaikokugo Daigaku. 207 sider
- Sproget.dk på <http://sproget.dk/>
- Sproghjælp på <http://www.dsn.dk/>

Når du taler ...

- Sig noget – og skub grammatikken i baggrunden
- Tal med nogen – gerne en dansker
- Få en dansk skype-ven
- Lær udtalen af de hyppigste ord
- Tag trykket af
- Slå op i udtaleordbøger mv. (se næste side)
- Hør DDO's udtaler på <http://ordnet.dk/>

Nogle udtaleordbøger og -vejledninger (1)

- *Den Danske Ordbog* (DDO) på <http://ordnet.dk/>
- >>>Mase, Hideo & Sugawara, Kunishiro 1981: *Denmākugo kiso 1500 go. 1500 vigtige danske ord*. Daigakusyōrin. 130 sider.
- Mase, Hideo 1979: *Denmākugo kaiwa renshū chō. Dansk-japansk, japansk-dansk parlør*. Daigakusyōrin. 132 sider.
- Brink, Lars; Lund, Jørn; Heger, Steffen & Normann Jørgensen, J. 1991: *Den Store Danske Udtaleordbog*. Munksgaard. 1659 sider.
- Molbæk Hansen, Peter 1990: *Udtaleordbog*. Gyldendal. 761 sider.

Nogle udtaleordbøger og -vejledninger (2)

- Hansen, Erik & Lund, Jørn 1983: *Sæt tryk på. Syntaktisk tryk i dansk*. Danmarks Lærerhøjskole.
- >>>Galberg Jacobsen, Henrik 1981a: *Sætningstryk*. Ōsaka Gaikokugo Daigaku. 14 sider (fotokopieret undervisningsmateriale på grundlag af materiale udarbejdet af Erik Hansen og Jørn Lund 1978).
- >>>Galberg Jacobsen, Henrik 1981b: *Vejledning i udtalen af de hyppigste ord i dansk*. Ōsaka Gaikokugo Daigaku. 20 sider (fotokopieret undervisningsmateriale).

Hør DDO's udtaler på <http://ordnet.dk/>

Fx

Single

Double (+ evt. mixed double)

Transskription

Kolleger

Og nu til kulturen!

Ole sad på en knold og sang

Ole sad på en knold og sang,
la-la-la-la-la-la-la-la-la!
får og beder omkring ham sprang.
tra-la-la-la-la-la-la-la!

Lyngen sused, og skyen gled,
udflugtslængsler i hjertet sved.

Heden stænged, og mindet spandt,
moders øjne dog stærkest bandt.

Snart den ting dog blev åbenbar:
minder gør ikke sagen klar.

Stak så Ole en dag i trav,
stod med ét ved det store hav.

Øjet skinnede, tåren randt,
intet mere i verden bandt.

Over havene hyrden fór,
fårene står der endnu og glor.

Ej kan bede og får forstå
længsler tog over bølger blå.

Ole sad på en knold og sang

Ole sad på en knold og sang,
la-la-la-la-la-la-la-la-la!
får og beder omkring ham sprang.
tra-la-la-la-la-la-la-la!

Lyngen sused, og skyen gled,
>>>udflugtslængsler i hjertet sved.

Heden stænged, og mindet spandt,
moders øjne dog stærkest bandt.

>>>Snart (adv.) den ting (subj.) dog (adv.) blev åbenbar
minder gør ikke sagen klar.

Stak (finit verbal) så Ole en dag i trav,
stod med ét ved det store hav.

Øjet skinnede, tåren randt,
intet mere i verden bandt.

Over havene hyrden fór,
fårene står der endnu og glor.

Ej kan bede og får forstå
længsler tog over bølger blå.

Syng sange på dansk
– og glem grammatikken